

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII
Международная научная конференция студентов и молодых
ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International
Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE
BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023**

бағалауға сенімін қамтамасыз етуге, сондай-ақ халықтың мемлекеттік аппаратқа деген сенімін арттыруға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік қызмет реформасы жаңа экономикалық жағдайларға бейімделген, мемлекеттің ішкі және сыртқы саясатын іске асыруды сапалы жаңа деңгейде қамтамасыз етуге қабілетті кадрлық әлеуетті қалыптастыруға; мемлекеттік қызметтің кадрлық құрамының кәсібилігі мен тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін мемлекеттік қызметтің мансаптық моделіне көшуге; мемлекеттік қызметтің кадрлық құрамының мемлекеттік қызметшілерді олардың іскерлік қасиеттеріне сәйкес іріктеу мен ілгерілетудің ашық және дауысты рәсімдерін енгізу; кадрлардың біліктілігін тұрақты арттыруға және олардың әлеуметтік-құқықтық қорғалуын қамтамасыз етуге бағытталуға тиіс екенін атап өткен жөн. Осыған орай Елбасы Қазақстан халқына жолдауында "жаңа буын шенеунігі – ұлттың қызметшісі, патриоттық және әділ, өз ісіне адал және кәсіби" екенін атап өтті. Қоғам қазіргі мемлекеттік қызметтен дәл осыны күтеді.

Мемлекет өз алдына қойған жоғары мақсаттарға қол жеткізу күш-жігерді қосымша жұмылдыруды және негізінен биліктің барлық органдары мен институттары, іскерлік, ғылыми және сараптамалық қауымдастықтар тарапынан іске жаңа, ерекше көзқарасты талап етеді.

Ең бастысы, кешенді жаңғырту процесі елдің барлық халқының, қоғамның барлық топтары мен институттарының мүдделері мен тікелей қатысуымен жүруі керек.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Д.С.Сариева. Правила приема на государственную службу в зарубежных странах // *International Journal of Humanities and Natural Sciences*, vol. 1-2 (52), 2021
2. Президент принял председателя Агентства по делам государственной службы Дархана Жазыкбаева // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты [Электронды ресурс]. – <https://www.akorda.kz/kz/prezident-memlekettik-kyzmet-isteri-agenttiginin-toragasy-darhan-zhazykbaevty-kabyldady-344320>
3. "В любое время и из любой точки мира": тестирование на госслужбу в Казахстане будет доступно 24/7 // Казахстанская правда [Электронды ресурс]. – <https://kazpravda.kz/n/v-lyuboe-vremya-i-iz-lyuboy-tochki-mira-testirovanie-na-gossluzhbu-v-kazahstane-budet-dostupno-247/>
4. Увольнять с госслужбы в Казахстане будут по результатам ежеквартальных оценок // *kasinform* – Халықаралық ақпарат агенттігі [Электронды ресурс]. – https://www.inform.kz/ru/uvol-nyat-s-gossluzhby-v-kazahstane-budut-po-rezul-tatam-ezhekvartal-nyh-ocenok_a4038876

ӘОЖ: 33.338

ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІН БАСҚАРУ ПРОЦЕСІНДЕ ЭКО-ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Мұханмяді Зере Бауыржанқызы

m-sake@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, экономика факультеті, Туризм мамандығының
1-курс магистранты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ғылыми жетекші – Шоқан Р.

Андатпа. Мақалада эко-логистика принциптерін Қазақстан экономикасына енгізу кезінде туындайтын өзекті мәселелер қарастырылады. Қазіргі заманғы көлік-логистикалық жүйелерде "жасыл" логистиканы қалыптастыру және пайдалану әдістеріне ерекше назар аударылады. Қазақстандық ұйымдардың қызметі аясында экологистикалық шараларды қолданудың ықтимал әсерлеріне баға берілді.

Түйін сөздер: "жасыл" логистика, эко-логистикалық жүйе, экологиялық логистика, жеткізу тізбегін басқару, эко-бағдарланған жүйе, ресейлік көлік ұйымдары. Логистикалық процестер әлемдік экономикада жұмыс істейтін кез- келген кәсіпорынның ажырамас бөлігі болып табылады. Әлемдік экономиканың жаһандану процестерін тереңдету қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларды жетілдіру проблематикасын объективті түрде өзектендіреді.

Компаниялар тарапынан логистикалық операцияларды экологияландыруға ерекше қызығушылық тұтынушылардың экологиялық сауаттылығы мен хабардарлығының артуына, сондай-ақ қоршаған ортаны қолдаудың экономикалық факторларының маңыздылығының артуына, осы бағыт шеңберіндегі саяси ықпал мен реттеуге байланысты.

Нәтижесінде эко-логистика жеткізу тізбегін басқару саласын жетілдірудің перспективалық бағыты ретінде қарастырылады. Қазақстандық сауда ұйымдарының көпшілігінің экономикалық қызметін талдау олардың қоршаған ортаны қорғау проблемаларын ескермей әрекет ететіндігін айтуға мүмкіндік береді.

Демек, қазақстандық бизнесте "жасыл" логистика қағидаттарын енгізу мен қолданудың перспективалық үрдістерін қарастыру аса өзекті болып көрінеді.

"Жасыл логистика" терминінің өзі өткен ғасырдың 80-ші жылдардың аяғы мен 90 — шы жылдардың басында табиғатты қорғау шараларын қатаңдату жағдайында логистикалық компаниялардың қызметін құрылымдаудың жаңа тәсілдерін белгілеу үшін пайда болды.

Ғылыми әдебиеттерде бұл термин туралы бірыңғай түсінік жоқ. Кейбір шетелдік авторлар эко-логистиканы басқаша түсіндіреді: кейбіреулері-инновациялық әдіс, басқалары — қоршаған ортаға қатысты "аз зиянды" көлік жүйесі, басқалары — логистикалық жүйеде жаңа технологияларды қолдану.

Біздің көзқарасымыз бойынша эко-логистика дегеніміз экологиялық және экономикалық зиянды азайту арқылы тауарларды жеткізу тізбегін жоспарлау, жобалау және реттеудің барлық кезеңдерінде экологиялық және әлеуметтік-экономикалық тараптарды біріктірудің тиімді тетігін құруды көздейтін ғылыми-практикалық қызмет. Энергия-ресурсты үнемдейтін логистикалық технологияларды қолдану жағдайында тауарлардың тұтынушылық құндылығын жақсартудың маңызды талабы. "Жасыл" логистиканың негізгі мақсаты-көлік қызметінің қоршаған ортаға теріс әсерін анықтау және азайту.

Эко-логистиканы реттеудің негізгі объектілері: Шикізат, жартылай фабрикаттар, дайын өнім ағындары, өнім қалдықтары; логистикалық операциялар мен процестер және т. б. "жасыл" технологиялар сонымен қатар материалдарды қайта өңдеу және қайта пайдалану, Ағынды суларды тазарту, энергияны үнемдеу, реттеу және қоршаған ортаны қорғау және т. б. бойынша инновациялық шешімдерді қамтиды.

"Жасыл" логистиканың дамуына әсер ететін субъектілер:

- функцияларына қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану жөніндегі базистік әрараптандырылған бағдарламалар мен стратегияларды реттеу және әзірлеу кіретін мемлекет;

- негізгі тізбектерді басқаруда инновациялық эко-технологияларды қолданатын өндірушілер;

- ерекше сипаттамаларына байланысты "жасыл" имиджі бар тауарлар мен қызметтерге сұранысты арттыратын тұтынушылар.

Эко-логистикалық технологиялардың дамуындағы оң үрдістерге қарамастан, Қазақстанда "жасыл" технологиялардың дамуын айтарлықтай бәсеңдететін бірқатар жайттарды бөліп көрсетуге болады. Біз ең маңыздысы ретінде бөлдік:

- халықтың бір бөлігінің "табиғатты үнемді пайдалануға" қызығушылығының төмен дәрежесі және ұтымсыз ұйымдастырылған логистикалық тізбектердің зиянды әсерінің теріс салдарына немқұрайлы қарау;
- жасыл стратегияларды пайдалануды ынталандыратын қажетті заңнамалық база мен тетіктердің, құралдардың болмауы;
- қымбат әдістерге балама әдістердің жетіспеушілігі (кәсіпкерлердің едәуір төмен үлесі ұзақ мерзімді "жасыл" технологияларға инвестиция салады, бұл тез нәтиже бермейді).

Қазақстанда экология ұзақ уақыт бойы белсенді пайдаланылмады, өйткені көп жағдайда логистикалық қызметтердің құнын арттырды.

Қазақстанда және шетелде энергия ресурстарын тасымалдауды, сақтауды, қайта өңдеуді және өткізуді, сондай — ақ өндіруді жүзеге асыратын жаһандық энергетикалық компания - "Газпром" ЖАҚ-ның қызметі айқын мысал бола алады, өзінің орнықты даму және болашақ ұрпақ үшін қолайлы қоршаған ортаны сақтау қағидаттарына бейілділігі туралы мәлімдейді. Компания ISO 14001 халықаралық стандартының талаптарына негізделген экологиялық менеджменттің корпоративтік жүйесін қолдайды және жетілдіреді, сондай-ақ өндірістік экологиялық бақылау мен мониторинг жүргізеді, компанияның шаруашылық қызметінің қоршаған ортаға әсерін бағалауды жүргізеді.

Біздің ойымызша, болашақта жасыл логистика принциптерін тікелей енгізу және белсенді қолдану келесі нәтижелерге әкелуі мүмкін:

- кәсіпорынның барлық қолда бар ресурстарын пайдалануды оңтайландыру және ұтымды ету, соның ішінде: айналым ыдысын пайдалану және оны қайта өңдеу, қоймаларды жылу оқшаулау және Күн батареяларын қолдану арқылы энергия шығынын азайту, қағаз құжат айналымын азайту және одан әрі бас тарту.
- қоршаған ортаға келтірілетін залал үлесінің төмендеуі салдарынан елдегі экологиялық ахуалдың жалпы жақсаруы
- баламалы энергия көздерін орналастыруды ескере отырып, логистикалық сервис объектілерінің орналасуын оңтайландыру.
- тиісті нормативтік-құқықтық база негізінде эко-қағидаттар шеңберінде кәсіпкерлік қызметті реттеу.
- шаруашылық жүргізуші субъектілер: үй шаруашылықтары мен өндірушілер арасында экологиялық сауаттылық деңгейін арттыру.

Қорытындылай келгенде, жасыл логистикалық технологияларды енгізудің әлеуетті нәтижелеріне сүйене отырып, оның ішінде: кәсіпорынның барлық ресурстарын ұтымды және тиімді пайдалану, экологиялық қауіпсіздік дәрежесін арттыру, жоғарыда аталған жасыл логистика әдістері мен технологияларын қолдану салдарынан табиғи ортаға келтірілген залал деңгейін төмендету, персоналды" экологиялық "оқыту және т. б." жасыл " логистикаға көшу туралы айтуға болады бұл қазіргі кезеңнің объективті талабы.

Әлемдік экономиканың жаһандануы және СЭҚ-тың барлық салаларын оңтайландыру жағдайында ұлттық бәсекеге қабілеттілікті сақтаудың маңызды шарты ретінде экологиялық таза өндіріске көшу және табиғатты қорғау іс-шараларын ұдайы жетілдіру ұсынылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Абрамова, Т.С., Кускова, Е.С., Карпова, Н. П. Экологическое направление развития логистики. Проблемы экономики и менеджмента, 2014. — 6, 21–23 с.
2. «Современные тренды «зеленой» логистики в условиях глобализации»// журнал «Логистика», А.Кизим, Д.Кабертай, — 2013 г.

3. Григорак, М.Ю., Варенко, Ю. В. Принципы «зеленой логистики» в деятельности логистических провайдеров. В книге Математическое моделирование, оптимизация и информационные технологии. Материалы 4-й международной конференции 2014. (Т. II; 139–146 с.). Кишинев: Эврика.

4. Панюкова, В. В. Направления развития зеленой логистики и ее влияние на построение цепей поставок. Экономика и управление в машиностроении, 2014. — 6, 39–41с.

5. Фролова, К.А., Сярдова, О. М. Повышение качества продукции на основе концепции «Бережливое производство». Экономика и социум, 2014. — 4–6, 973–976 с.

6. Rodrigue, J-P., Slack, B., Comtois, C. . The handbook of logistics and supply chain management . — 2. — London: London: Pergamon/Elsevier., 2001. — 350 с.

УДК 338:24

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Жанель Бауржанқызы Мамытбек

магистрант, Восточно-Казахстанский университет им.С. Аманжолова, Усть-Каменогорск,
Казахстан

Научный руководитель – старший преподаватель Абылайханова Т.А.

Сегодня в Казахстане принимаются различные меры по развитию инвестиционной деятельности, сформирована правовая база (Предпринимательский кодекс, Закон Республики Казахстан "О специальных экономических и индустриальных зонах", Кодекс "О недрах и недропользовании", налоговое, таможенное и земельное законодательство). Под инвестиционной деятельностью, согласно Закона Республики Казахстан от 8 января 2003 года № 373 (утратил силу Кодексом Республики Казахстан от 29 октября 2015 года № 375-V), понимается деятельность физических и юридических лиц по участию в уставном капитале коммерческих организаций либо по созданию или увеличению фиксированных активов, используемых для предпринимательской деятельности, а также для реализации проекта государственно-частного партнерства, в том числе концессионного проекта.

В широком смысле инвестиционная деятельность связана с вложением средств в объекты инвестирования с целью получения дохода (эффекта). Подобная трактовка содержится и в Законе «Об инвестиционной деятельности в Российской Федерации, осуществляемой в форме капитальных вложений» [1], в соответствии с которым под инвестиционной деятельностью понимается вложение инвестиций и осуществление практических действий в целях получения прибыли и (или) достижения иного полезного эффекта.

В узком смысле инвестиционная деятельность представляет собой процесс преобразования инвестиционных ресурсов во вложения. Движение инвестиций включает 2 основные стадии. Содержанием первой стадии «инвестиционные ресурсы – вложение средств» является собственно инвестиционная деятельность. Вторая стадия «вложение средств – результат инвестирования» предполагает окупаемость осуществленных затрат и получение дохода в результате использования инвестиций. Она характеризует взаимосвязь и взаимообусловленность двух необходимых элементов любого вида экономической деятельности: затрат и их отдачи.

Рассмотрим трактовки понятия «инвестиционная деятельность» (таблица 1).